

संज्ञापदानि	
सङ्गणकेन	- कम्प्यूटर से with computer
वार्तादिकम्	- बातचीत आदि conversation
पराकाष्ठम्	- चरमसीमा climax
दर्शन-श्रवणयोः	- देखने-सुनने का audio-visual

क्रियापदानि	
अन्वेषयामि	- खोज रहा हूँ (I am) searching
विलोक्यते	- दिखाई देती है seems
जनयति	- उत्पन्न करता है makes
वाञ्छामः	- चाहते हैं (we) want
सङ्कलितः	- एकत्रित collected

अन्यपदानि	
पार्श्वे	- समीप near
प्रेषयितुम्	- भेजने के लिए for sending
इत्थम्	- इस प्रकार thus
उद्घाट्य	- खोलकर having opened

पाठ-बोधः

1. विकल्पेभ्यः उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत Write the correct answer -

- अखिले विश्वे कस्य प्रचारः विलोक्यते? सङ्गणकस्य (दूरदर्शनस्य / सङ्गणकस्य / प्रचारः)
- कं विना अद्य विश्वस्य कल्पना अपि कर्तुं न शक्यते? सङ्गणकम् (दूरभाषम् / विज्ञानम् / सङ्गणकम्)
- अन्तर्जाल-जालकार्यक्रम-माध्यमेन जनाः काः सङ्कलिताः कर्तुं पारयन्ते? सूचनाः (व्यवस्थाः / सूचनाः / सङ्गणकम्)
- किम् उद्घाट्य वयं गृहे स्थिताः अपि वस्तूनि क्रेतुं शक्नुमः? कार्यक्रम-विवाहम् (आपणम् / कम्प्यूटरम् / कार्यक्रम-सङ्गणकम्)

2. पूर्णवाक्येन उत्तरत Answer in complete sentence -

- ई-मेलख्यं माध्यमम् अवलम्ब्य वयं किं-किं प्रेषयितुं शक्नुमः?
ई-मेलख्यं माध्यमम् अवलम्ब्य वयं स्वसन्देशं, चित्रं, शुभकामनाः, सङ्गीतादिकं वा प्रेषयितुं शक्नुमः।
- सी. सी. डी. कैमरा-यन्त्रेण वयं किं कर्तुं शक्नुमः?
सी. सी. डी. कैमरा-यन्त्रेण वयं परस्परं साक्षात्कारम् अपि कर्तुं शक्नुमः।
- ई-मेलः कयोः आश्चर्यकरं माध्यमम् अस्ति?
ई-मेलः दर्शन-श्रवणयोः आश्चर्यकरं माध्यमम् अस्ति।
- वेबाख्यायां व्यवस्थायां किम्-किम् उपलब्धम् अस्ति?
वेबाख्यायां व्यवस्थायां सर्वेषां विषयाणां शब्दकोषाः, माननिर्देशाः, सङ्गणकस्य प्रचारः कुत्र विलोक्यते? देशानां संस्कृतिः उपलब्धम् अस्ति।

3. मञ्जूषायाः पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत Fill in the blanks -

- श्रवणयोः, कल्पना, ई-मेलख्यम्, साक्षात्कारम्, वर्णयितुम्
- सङ्गणकं विना विश्वस्य कल्पना कर्तुं न शक्यते।
- ई-मेलख्यम् माध्यमम् अवलम्ब्य वयं स्वसन्देशं प्रेषयितुं शक्नुमः।

- (iii) सी. सी. डी. कैमरा-यन्त्रेण वयं परस्परं साक्षात्कारं अपि कर्तुं शक्नुमः ।
 (iv) ई-मेलः दर्शन - प्रवर्णयति आश्चर्यकरं माध्यमम् अस्ति ।
 (v) सङ्गणकस्य महिमा केनापि वर्णयितुं न शक्यते ।

व्याकरण-बोधः

1. पठत लिखत च Read and write -

किमस्ति = किम् + अस्ति

तत्क्षणादेव = तत् + क्षणात् + एव

ज्ञानवर्धकञ्च = ज्ञानवर्धकम् + च

तत्सर्वमपि = तत् + सर्वम् + अपि

2. उदाहरणानुसारं प्रकृतिं प्रत्ययं च पृथक् संयुक्तं वा कुरुत Separate/join the root and suffix -

कर्तुम् = कृ + तुमुन्

लब्धुम् = लभ् + तुमुन्

ज्ञातुम् = ज्ञा + तुमुन्

द्रष्टुम् = दृश् + तुमुन्

क्रीड् + तुमुन् = क्रीडितुम्

पठ् + तुमुन् = पठितुम्

हस् + तुमुन् = हसितुम्

पा + तुमुन् = पातुम्

3. धातुरूपाणि पूरयत Fill in the blanks -

पुरुषः एकवचनम्

प्रथमः शक्नोति

मध्यमः शक्नोसि

उत्तमः शक्नोमि

द्विवचनम्

शक्नुतः

शक्नुथः

शक्नुवः

बहुवचनम्

शक्नुवन्ति

शक्नुय

शक्नुमः

4. पाठ-सन्दर्भानुसारं विशेष्यपदानां मेलनं कुरुत Write the correct answer -

(i) सर्वाः सूचनाः

(ii) स्वकीयेन सङ्गणकेन

(iii) सर्वेषाम् विषयाणाम्

(iv) निर्धारितम् कार्यक्रमम्

(v) आश्चर्यकरम् माध्यमम्

(क्रियाः / सूचनाः / प्रजाः)

(हस्तेन / कार्येण / सङ्गणकेन)

(विषयस्य / विषयेषु / विषयाणाम्)

(समयम् / कार्यक्रमम् / परिणामम्)

(माध्यमम् / रत्नम् / यन्त्रम्)

5. उचितैः पदैः सह वार्तालापं पूरयत Complete the conversation -

तत्रैव, क्रीडनकानि, कारणेन, स्नेहे, आपणम्, गच्छसि

स्नेहा - भो नेहे! कुत्र गच्छसि?

नेहा - स्नेहे, अहम् आपणम् गच्छामि?

स्नेहा - केन कारणेन?

नेहा - अहं क्रीडनकानि क्रेतुं गच्छामि।

स्नेहा - शोभनम्, अहमपि तत्रैव गच्छामि।